

În emisie:

Probleme ale tinerilor

**Interviuri
de
Bogdan
Ulm**

Citind recent cartea lui Pavel Cimpeanu Oamenii și teatrul, am reținut în mod deosebit două lucruri: 1) 91,50% din cei care cunosc, spre exemplu, piesa Moartea unui artist, au luat contact cu ea prin intermediul micului ecran (acesta devenind azi sursa principală a informației și satisfacțiilor teatrale); 2) cerindu-li-se unor tineri să indice numele actorului preferat, au dovedit o apreciabilă forță de concentrare a opțiunilor, o coincidență de preferințe surprinzătoare.

De aceea, comentării relației dintre teatru și tineret îi este indispensabilă și abordarea emisiunilor respective de radio și TV, un schimb de opinii cu câțiva dintre principalii realizatori ai acestui gen de teatru, ne-a pus, credem, în fața problemelor mai importante cu care sînt confrunțați în misiunea lor, la ora actuală.

RECEPȚIA...

...emisiunilor de teatru cu și pentru tineri este optimizantă. „Primim foarte multă corespondență de la tineri — ne-a mărturisit Virgil Stoenescu, realizatorul Poștei teatrului radiofonic. Din zece scrisori, șase aparțin elevilor și studenților. Mai ales tinerii din localitățile care nu au teatre proprii ne cer cu insistență anumite piese; e o sete a lor de cultură, de îmbogățire a orizontului spiritual, admirabilă“.

Nu alta este și părerea lui Constantin Buzdugan, redactor-șef al redacției pentru tineret și copii din Televiziune. „După cîte am aflat din sondaje, emisiunile noastre artistice au fost cele mai agreate. Eu am convingerea că tinerii agreează mai mult un film sau o piesă chiar slabe, decît o anchetă chiar bună. Festivalul filmelor de televiziune de la Bratislava a demonstrat că toate țările acordă o mare importanță acestor pelicule, socotind că elevii stau mai mult în fața televizoarelor decît în fața maculatoarelor. De-aici și marea responsabilitate care ne revine“. Iată însă că Eduard Jurist, realizatorul principal al programului III radiofonic (program adresat în exclusivitate tineretului!) este mai sceptic; după părerea sa „există o slabă audiență de teatru radiofonic. Tinerii ascultă mai mult muzică ușoară decît literatură; ce-i drept, asta-i o părere neverificată“.

Cu totul alta este situația la copii. Ei ascultă teatrul cu consecvență. Deci, cred eu, lipsește o verigă; între copilărie și adolescență trebuie să găsim un liant, un mod eficient de educație a audienței. În Anglia, există de treizeci de ani, o emisiune teatrală de o oră, sîmbăta, și alta, luna. Cea de la finele săptămînii este mai accesibilă marelui public; cealaltă, mai pretențioasă. Ei bine, treptat, treptat, publicul fidel emisiunii de sîmbăta devine și ascultătorul celei de luni. Ar trebui să găsim și un mijloc asemănător de a pregăti copiii să treacă de la teatrul ce le este închinat, la teatrul vîrștelor tinere“...

EMISIA...

Deci, în majoritatea lor, tinerii nu ocolesc concretizările eforturilor celor însăreinați cu greaua misiune de a le isca și educa gustul pentru teatru. Dar cîte din piesele dramaturgilor noștri îi privesc direct, îi acceptă ca personaje, le sugerează răspunsuri la marile lor întrebări — de viață și de cunoaștere?

Scenariile de acest tip lipsesc. E drept, că în ultima vreme mai precis în ultimii doi ani, unul dintre cei mai activi regizori ai televiziunii, Leticia Popa a montat două lucrări ale unor debutanți: *Iubirea mea cu zurgălăi* de Constantin Munteanu și *Personalitate pentru concurs* de Corneliu Marcu. În ambele există cîte un tînar interesant, se dezbate o problematică de actualitate. Dar, cu o floare, două, nu se face primăvară. „Nu cred într-o literatură cu tematică specializată“, ne mărturisește regizoarea. „Ceea ce nu înseamnă, însă, adaugă ea, că nu socotesc importante problemele tinerei generații, necesitatea ogîndirii lor în teatru. Chiar atunci cînd ne întîlnim cu scrieri orientate spre asemenea probleme (lucru care se întîmplă prea rar, înbrăcăm personajele și situațiile în forme «tipice», în șabloane, în clișee. În piesele noastre, tinerii sînt, cel mai adesea, ori ostentativ eroici, ori ostentativ purtători de pîr lung și băutori de coniac. A fost inițiat la televiziune un ciclu de mare nădejde, — Oameni ai zilelor noastre. Nu am văzut însă în cadrul acestui ciclu (vorbesc și de montările colegilor mei) prea multe figuri care să merite a fi reținute.“

La radio, situația nu e alta. „Concursul de dramaturgie organizat recent, ne spune Cristian Munteanu, regizor la radio, ne-a furnizat două piese cu adevărat interesante; *Cenaclul adevărului* de Valeriu Sîrbu, o piesă metaforică ce urmează a fi prezentată în premieră, în cadrul lunii dramaturgiei românești (25 iulie—25 august) și *Interviul* Angelei Plati. Ar fi, poate, interesant să lăsăm pe tineri să scrie despre ei înșiși...“

„Exact, remarcă Virgil Sîncescu. Am lăsat trei clevete de la lăcutul „Lazăr” au câștigat un concurs cu trei piese promițătoare. Mă întreb unde au dispărut. Totuși, nu putem lăsa scrisul și arta dramatică numai pe seama începătorilor. Numai că dramaturgii de meserie se mișcă greu. Să fie oare o slabă cunoaștere a problemelor tineretului? Nu cred. Mai degrabă, poate, o lipsă de înțelegere a necesității. Noi îi așteptăm. Până când se vor hotărî însă, să abordeze ei asemenea subiecte, doi dintre regizorii noștri — Titel Constantinescu și Cristian Munteanu — s-au încumetat să scrie și ne-au dat cîteva scenarii deloc lipsite de interes: *Recitîndu-l pe Shakespeare*, *Linia ferată*, *Dimineață de toamnă* ș.a.”

Dar să revenim la televiziune. Aici teatrul destinat tinerei generații este asigurat de redacția cultural-artistică; redacția pentru tineret a abandonat, de la o vreme, acest domeniu (la radio, situația este aceeași). Constantin Buzdugan ne-a explicat că „în cadrul seriei pentru tineret existau scenete cu final deschis, care lansau spectatorilor cîte o problemă de etică. Pe parcurs însă, autorii dispuși „să-și piardă vremea” cu asemenea scenete, s-au rărit. Nu se poate spune că nu ne-am străduit să convingem condeiele tinere în această direcție. Am întîmpinat însă un refuz indirect din partea lor. În schimb, ne-au indicat volumele și revistele în care au publicat și ne-au invitat să găsim eventual, noi, în paginile respective, ceva convenabil. Am încercat, de asemenea, împreună cu Pancu-Iași, să ne întîlnim cu membrii secției de literatură pentru tineret și copii de la Uniunea Scriitorilor, ca să vedem cum putem colabora. N-am realizat însă mare lucru. Vechii noștri colaboratori, Alecu Popovici, Viorica Rogoz, Pancu-Iași, Iuliu Rațiu, ne rămîn în continuare alături, ne propun textele de care avem nevoie. Dar încolo...

...ȘI SPECIFICUL

La urma urmelor ne-am întrebă ce definește o piesă de tineret? Faptul că e populată de personaje tinere îi conferă ipso facto și calitatea de a se numi „tinerescă”, și virtutea de a satisface dorințele tinerilor? Nu cumva și substanța de idei și cea artistică se cer avute în seamă? N-ar fi util, și pe planul punerii în scenă, al interpretării, al modalității, să se iasă din rutină și din manierism?

Realizatorii teatrului radiofonic au răspuns astfel acestei întrebări: „Noi nu am realizat emisiuni speciale pentru tineri. Deocamdată căutăm să obținem texte cu tineri. Dar, pe măsură ce numărul lor va crește, ne vom specializa și în spectacolul pentru tineret. Vom căuta noi mijloace de expresie, un alt ritm, noi procedee tehnice”. Mai ales că radioul, ca și televiziunea, are — spre deosebire de teatre — avantajul de a colabora cu

toți actorii tineri din Capitală (și nu numai din Capitală). Deci, nu există aici probleme în ce privește acoperirea rolurilor. Rămîn celelalte probleme...

Redactorii programului III, spre exemplu, au căutat noi specii teatrale care să conjuge în mod fericit informația, educația și estetica: jurnalele dramatizate, evocări biografice și istorice, jurnale de călătorie, teatru comentat sau istorii ale capodoperelor. De asemenea, multe opere, care se pretează la scenarizări devin la radio-piese de teatru. Rămîne ca și acest gen să-și găsească modul de expresie adecvat.

„Într-o vreme, emisiunile de tineret ale televiziunii — ne-a mărturisit redactorul lor șef — erau axate pe publicistică, genurile artistice suferind vizibil. Se organizau multe debateri, anchete, mese rotunde, interviuri, reportaje. În ultimul timp însă, am hotărît să mai modulăm acest program. Am terminat recent o ecranizare în șase serii după cartea lui Mircea Sintimbreanu — *Recreația mare*. A ieșit un film rotund, modern, subtil, în care admirabilă ni se pare intenția lui Brădeanu de a fi foarte aproape de sensibilitatea elevului de azi. De altfel, și *Cîrșarii* și *Pistruiațul* au pornit tot din secția noastră. Apoi au fost preluate de studioul de film. Pînă la un punct am colaborat bine cu redacția de film, apoi intențiile noastre au fost trădate și au ieșit două lucruri mediocre.

A mai rămas să rezolvăm și problema regizorilor. În afara Tatianei Sireteanu, a lui Titu Acs și Eugen Todoran, nu am întîlnit regizori pasionați de acest gen (de tineret). Ne luptăm cu două prejudecăți: prima ar fi, la noi, că la „tineret” s-ar putea face artă cu bani puțini și pe spații de înregistrare mai mici, a doua, la secția de film a I.A.T.C.-ului, că în componența corpului profesoral nu e nevoie de nici un om de-al... televiziunii: de-aici, ideea că „cine nu învață, ajunge la televiziune!”

CONCLUZIILE...

...au fost trase, desigur, pe parcursul discuției. Avem nevoie de texte, avem nevoie de realizatori specializați, avem nevoie de calitate, care, în cazul teatrului de tineret și copii nu poate fi despărțită de pasiune.

Dacă ne gîndim la faptul că radioteleviziunea încearcă asiduu să se apropie de publicul tinăr; dacă reținem entuziasmul cu care ne vorbeau interlocutorii noștri din televiziune, despre serialul realizat după scenariul lui Tudor Negoiță sau despre scenariul lui Paul Everac — *Labirint*; dacă mai consemnăm cele șase episoade radiofonice ale *Vulturului* lui Radu Teodoru sau *Roata norocului* scrisă de Adrian Munțiu (care se vor transmite în această toamnă), vom încheia această anchetă, totuși, plini de speranță. Ne propunem să transmitem această stare și celor care vor citi aceste rînduri.